

De Staat van het Theater 2024 door An Hackelmans

Mogelijke titel 1: kapitaalvernietiging in landelijk subsidiebestel
want daardoor staat er vanavond 1 tiende op het podium
daar zit ons ongeloof en rotsvaste overtuiging
dat het vanaf nu echt helemaal anders moet
willen we blijven voortbestaan
niet alleen maar overleven
willen we niet polariseren
in de kunsten
die de onontbeerlijke zuurstof voor ons menszijn kunnen zijn

Mogelijke titel 2: de Staat van het theater, het kan over zoveel gaan
Terugkijkend vooruitblikkend
Wat verbindt ons allemaal
Hier in deze zaal
Waar jullie vanavond toeschouwer zijn
Zijn we dit moment aan het vieren? Is dit een feestje?
Of zitten jullie in deze stoelen omdat je daarmee op de barricaden wilt staan?
Of zoeken we een nieuwe invulling voor het begrip solidariteit?
Kunnen we elkaar oprecht in de ogen kijken en vragen hoe het met ons gaat?
Kijk om je heen: wij allen, wij het veld.
zij die 4 jaar vooruit kunnen kijken, zij die 31 december als einddatum op hun
speelkalender hebben staan en een hele groep overlevers daar tussenin.
Dit zijn wij. De podiumkunsten.

Mogelijke titel 3: een persoonlijk relaas van een rollercoaster zomer
Afgelopen maanden, om nooit meer te vergeten
want wanneer je onder de zaaglijn beland

slaat de orde van de dag als een mokersslag
elk perspectief aan flarden
en laat een krater na
waar de brokstukken uiteengespleten restanten
van solide toekomstplannen zijn

Mogelijke titel 4: elke crisis vult ook iemand zijn zakken

Of 5: the show must go on

Of 6: ik wil geen waarschuwing zijn

Of: hoe?

Hoe gaan we hiermee om?

Hoe blijven we in gesprek?

Hoe kunnen we elkaar echt helpen?

Hoe veranderen we het systeem?

Hoe gaan we voort?

Hoe koesteren we hoop?

Hoe blijven we strijdvaardig?

Hoe schudden we de politiek wakker?

Hoe nemen we onszelf nog serieus als we het hebben over fair practice en
duurzaamheid?

Hoe doen we het publiek beseffen dat wat hun zin geeft, in beroering brengt, verleidt,
verzacht, verzucht, dat dat ontzettend kwetsbaar is.

Hoe kunnen we dit kunstenlandschap laten bloeien in een ongebalanceerd, op hol
geslagen ecosysteem. De kruinen om nesten in te bouwen liggen uitgerukt op de
omgewoelde aarde waarin het zaaigoed van de nieuwelingen roekeloos wordt
neergegoid.

Hoe kunnen we dit landschap de tand des tijds laten doorstaan wanneer hier elke vier
jaar een horde bulldozers doorheen gaat.

Hoe blijven we bij elkaar?

Hoe?

Wordt dit een pamflet, een persoonlijk verhaal, een ode aan of manifest?

Kun je als je verweest achterblijft nog de liefde verklaren?

Kun je in de kieren van je strijd lust teruggaan naar de kern?

Het antwoord ligt voor mij vervat in de voorbije 2 maanden. Ik neem jullie graag mee en begin bij bijltjesdag. Nooit gedacht in mijn propedeusejaar aan de Toneelacademie dat deze term, hoeder uit een ander tijdperk, weer van betekenis ging zijn.

3 juli 2024

Ik tel gespannen de minuten af. Bijna 12 uur. Waarom voel ik me zo nerveus. Net op het moment dat ik de pagina wil refreshen telefoon van het thuisfront. Banale vragen. Snel afhandelen, terug de kamer in. Mijn collega's van de Toneelacademie kijken verstild naar de geprojecteerde pagina van de Theaterkrant. Hoofden draaien wanneer ik de kamer binnenkom. Met blikken alsof er iemand doodgegaan is. In de ogen een mengeling van verbijstering en medelijden. Ik lees en herlees. Ja het staat er echt. Een vreemd gevoel overvalt me. Ontzetting, ongeloof. Ik kan het niet vatten. Ik lees en herlees. Ja het staat er echt. In zwart op wit. Ik val de gescheurde aardkorst in die in 1 slag het hele kunstenlandschap heeft opengespleten. Ik kan me niet meer concentreren. Stap de auto in. Geen idee hoe ik ben thuisgekomen. Ik denk met tranen over de wangen opgevangen in het ravijn van dat uiteengereten hart.

Twee dagen later is er op de Toneelacademie de diploma uitreiking van de afstuderende acteurs, regisseurs, performers en vormgevers. Ze vertrekken. Ze zijn er klaar voor. Zij vliegen uit. Ons landschap in. Waar 2 dagen van tevoren de stip aan de horizon met grof geschut de lucht is uitgeschoten. De geur van het kruis hangt er nog, een mist van verslagenheid als donker deken. Her en der kleine lichtbakens van

ingetogen vreugdevuren. Verstilling na de schok. Het contrast kan niet groter zijn. Dit landschap waartussen deze vlinders vliegen.

31 juli 2024

Een opdringende orde van de dag want in Zeeland maken we ons op voor de 24ste editie van het Zeeland Nazomerfestival. Naast de opwinding van 'we mogen' ook een waas van leegte die mij opvult. En een vraag die knaagt: wat is jouw wens voor het theater? Hoe kan ik nu in godsnaam iets wensen voor het theater terwijl ik doorheen de drukte van de dagen dender waarin ik balanceer tussen overleven en vormgeven. Met een hardwerkend team organiseren we een festival waarmee TPZ als enige landelijk gesubsidieerd productiehuis een hele regio van hoogstaand, vernieuwend en urgent aanbod voorziet. Nee correctie: dat landelijk gesubsidieerd, dat moet binnenkort worden geschrapt. Een angstaanjagende grote witte vlek doemt op aan de Zeeuwse horizon en je schrijft mee aan een bezwaarschrift, lobbyt, voert gesprekken, hangt uren aan de telefoon. En de vraag blijft knagen: wat is jouw wens voor het theater? Ademhalen. Geef ons allemaal even de tijd om adem te halen tussen dat wonden likken door.

Een flashback naar 25 februari 2015

Om 19:37 ontvang ik een mail van Matthijs Rümke. Daarin 1 zin. Geen aanspreektitel, geen begroeting. 1 zin: The only thing that would make me happy when you get to see my tweets and the first half of the best thing about being in a statement. Matthijs is niet meer, maar zijn mail zit al bijna 10 jaar in mijn mailbox. Op 25 februari, een woensdag heb ik opgezocht, kwamen we in een geanimeerd gesprek terecht. Over wat je zoal kan inspireren, je denken prikkelt, iets in gang zet. Hij met twinkelende ogen: ken je die autocorrect in je tekstprogramma, zeg eens iets 'the only thing' kijk en dan gaat die autocorrect daar woorden aanplakken en dan heb je een zin die eigenlijk niks betekent maar tegelijk heel veel kan betekenen. Wacht ik stuur 'm naar je door. Kun je misschien nog iets mee doen.

The only thing that would make me happy when you get to see my tweets and the first half of the best thing about being in a statement. Een mogelijke titel.

O Matthijs kon ik nu maar woorden met de autocorrect aan elkaar plakken die mijn gevoel vangen, die me richting geven naar wat ik voor het theater wensen kan.

Augustus 2024

Ik denk heel de tijd na over de Staat en kom terecht in een constante dynamiek tussen herinneringen en de waan van de dag. Het terug boven halen van al die indringende momenten, zo vol gevoel, dat ze haast met geen woorden te beschrijven zijn. Wat een rijkdom. Het laat me laveren tussen klaslokalen, podia en plekken. Tussen schouwburgen, een gegraven put in een weiland, de roltrap in een winkelcentrum, musea, stationshal, ijsfabriek, zalen klein en groot. Tussen repetities en premières in binnen- en buitenland. Tussen al die ontmoetingen, al die voorstellingen. Tussen euforische momenten en dagen dat het echt veel minder gaat. Stuk voor stuk piketten als afbakening van mijn bestaan.

Zoals:

Dat gevoel tijdens een oorverdovend magisch applaus van een tot de nok gevulde Utrechtse schouwburg terwijl wij elkaar heel hard in de handen knijpen en overweldigend aankijken in dat rijtje, mijn dierbare klasgenoten met onze elfjarige badpakken aan.

Of:

De gothic Cordelia die hand in hand met haar vader op de smalle treden van een immens trappenbouwwerk staat en die ontroerd is, niet alleen als koningsdochter maar ook als de actrice die haar speelt, door hoe Jack Wouterse aan deze lijdende koning in zijn laatste woorden gestalte geeft.

Of:

De verwondering die me overvalt telkens wanneer het alledaagse leven zich doorheen onze theatrale realiteit in het Weense Bahnhof beukt en die deze Fort

Europa een unieke gelaagdheid geeft. Als stagair kijk ik mijn ogen uit, laaf me aan de doortastendheid waarmee het ensemble speelt, probeer me als jonkie staande te houden in dit grootse gebeuren en denk elke dag 'dit is zo bijzonder, geen enkele voorstelling komt hier ooit nog overheen'.

Of:

Mijn liefde voor de voorstelling Woeste Hoogten van Theater Artemis. Omdat hier alles in vervat ligt: de vreugde én het verdriet, het creëren én het afscheid nemen. Tijdens de repetities valt alles op zijn plaats. De weerklank die de voorstelling heeft bij het publiek, tot in New York toe. Maar ook dat ene moment in de repetitieruimte, wanneer regisseur Floor Huyghen tegen haar dramaturgische rechterhand Peter zegt: ik weet even niet meer wat het is regisseren. Het blijken profetische woorden van een naderend levenseinde te zijn.

Of:

Het hervinden van de noodzaak wanneer ik me tijdens het Zeeland Nazomerfestival met elke voorstelling tussen de toeschouwers begeef. Met hen in gesprek ga en ontroerd raak door wat er bij hen in beweging wordt gezet: het denken en het voelen. Ik ervaar trots en opluchting wanneer ik besef: ja, wij geven zin, wij brengen in beroering, wij verleiden, verzachten, verzuchten en ja, dat mag ook ontzettend kwetsbaar zijn.

Waarom ik deze herinneringen met jullie deel? Deze momenten die me aan het hart liggen, die me vervullen, die mijn bestaan afbakenen en maken tot wat het op de dag van vandaag is: omdat wij allemaal dit soort herinneringen delen. Wij allen, wij het veld. Dat is onze common ground. Met deze optelsom zijn wij, de podiumkunsten, samen met ons publiek dat wat zuurstof geeft. Dat wat het omgewoelde landschap kan doen helen. Dat wat het zaaigoed kan laten floreren. Blijf ademhalen, trek je laarzen aan, handen in de aarde en samen hangen we die stip terug aan de horizon. Wij samen.

Wij bestaan om te spelen, te ontwerpen, te schrijven, te maken, te produceren, te zingen, te performen, te delen. Dit bestaan bepaalt onze levensloop, onze identiteit, ons familieleven en alles daaromheen. Het vervult ons zijnswezen met datgene waarvan wij weten dat wij hiervoor bestaan. In deze zijn wij allemaal gelijk. Of je nu vier jaar vooruit kunt kijken, 31 december als einddatum op je speelkalender hebt staan of overlever bent. Wij samen. Theaterdieren. Vaklui. Specialisten. Wij theater. Wij bestaan. Dus ja, dit is een feestje. En ja, wij moeten op de barricaden blijven staan. Ja wij moeten nadenken over hoe solidair te zijn. Ja wij moeten elkaar oprecht in de ogen kijken en vragen hoe het met ons gaat. En niet vanuit: kan ik iets voor je doen? Maar vanuit: wat heb je nodig. Spreek elkaar vanaf vanavond aan met die vraag: wat heb jij nodig. Wie weet wat we voor elkaar kunnen betekenen en bereiken als we dit echt samen aangaan.

Daarin ligt mijn wens voor het theater: een oprecht gesprek dat mag ontstaan en landen in eenzelfde gevoelsvolle, authentieke, levensnoodzakelijke, zuurstofgevende common ground. En deze wens voor het theater verklaar ik hierbij tot pamflet, persoonlijk verhaal, manifest én ode aan met als titel: Wij samen. Gun elkaar.